PROVINCIAL LIBRARY MANITOBA

1927 complete

LEXIKON

Svenskt-Engelskt o. Engelskt-Svenskt. Bra hjälpreda för nykommare som fort önska lära engelska språket. Inbundet i läderband endast $1.00, portofritt mot förskottsbetalning.

Svenska Canada-Tidningen
325 Logan Ave. Winnipeg.

SVENSKA CANADA-TIDNINGEN IS THE LARGEST AND HAS THE LARGEST CIRCULATION OF ANY SWEDISH NEWSPAPER IN CANADA.

Svenska Canada-Tidningen

THE SWEDISH CANADA NEWS

För Goda Fotografier
gå till
LEE PHOTO STUDIO
1:sta klass arbete.
Allting inom fotografibranchen:
Porträtt, Passfotografier, Förstoringar, Brevkort och Amatörarbeten.
STUDIO, 576 Main Str. Winnipeg, Man.
Telefon 25 221.

ÅRG. (YEAR) 35. (Lösnummer 10 Cts.) WINNIPEG MANITOBA, TORSDAGEN DEN 29 DECEMBER 1927. (Lösnummer 10 Cts.) N:r 52

Svenska kolonier i utlandet.

De nya planerna på verksamhetsfält taga fastare former.

Svenska kolonier — uttrycket luktar mera historia än framtidstanke. Och här är det likvisst fråga om någonting ännu mera än en framtidstanke — om ett aktcellt strävande. Det är dock kanske bäst att från början säga ifrån, att det gäller något vida blygsammare än ett svenskt kolonialvälde eller ens svenska mandatanspråk hos folkens förbund. I varje fall rör det sig dock om planer av så pass stor räckvidd, att den allmänna diskussionen inför dem knappast utan vidare kan övergå till dagordningen. För vår del avse vi också endast att genom en kortfattad redogörelse för planerna skänka diskussionen ett underlag utan det ringaste försök att sätta betyg för dessa planer.

Någon gång i våras redogjorde vi för Tjänstemannaorganisationernas arbetslöshetskommitté i Stockholm. Därvid nämndes också i förbigående, att kommittén sysslade med planer på inre och yttre kolonisation. Kommitténs konsulent, major Ahlström har oavlåtligt strävat att ge dessa planer fastare konturer, och som en följd därav var kommittén för icke så länge sedan i tillfälle att i en skrivelse till k. m:t framlägga vissa riktlinjer.

Det kan kanske sägas, att Tjänstemannaorganisationernas arbetslöshetskommitté tagit större börda på sig, än dess ursprungliga uppgift ovillkorligen krävde. Men den var väl inte heller från början tänkt som blott och bart nödhjälpskommitté utan som ett av dess syften sattes genast en utredning av medelklassens arbetslöshetsproblem. Och man närmar sig givetvis icke en detalj i en samhällsfråga av denna art utan att komma in i den skugga, som hela problemet kastar över samhället.

Å andra sidan får kommittén i sitt sökande efter arbetsmöjligheter icke frånkännas koncentration. Den har specellt riktat sin uppmärksamhet på ungdomen i det tvivelsutan riktiga medvetandet, att kan man finna nya arbetstillfällen för de nytillträdande ungdomsskarorna, så avlastar man bördan också för de äldre. Att därvid ideligen kasta blickarna tillbaka på utgångspunkten, har icke ansetts kommittén oportunt. Medelklassens arbetslöshetsfråga löses bäst i samband med det helas.

Det har, som sagt, gällt att se sig om efter nya arbetstillfällen. Ordet kolonisationen ger sig därvid nästan av sig självt. Det har kanske ingen riktig god klang. De kolonisationsförsök, som gjorts från svensk sida, vare sig det gällt in- eller utlandet, ha misslyckats. Men om det sålunda har visat sig, att det är en ömtålig historia, att plantera om människor i ny jordmån, så är det icke omöjligt. Det är åtminstone mödan värt att undersöka huruvida man icke kan åstadkomma de lämpliga förutsättningarna. Och det är tills vidare på denna förberedelse, denna utredning av möjligheten att skapa lämpliga förutsättningar, som kommittén inriktar sitt arbete.

"Den inre kolonisationen — heter det i den ovan omnämnda skrivelsen till k. m:t — "ställer kommittén som ett förstahandsintresse och vill allt fortfarande i sin mån medverka till allt, som på ett sunt sätt kan föranleda skapandet av arbetstillfällen och nya merkantila och tekniska företag samt av jordbruk inom landet."

Det ligger emellertid i sakens natur, att det är andra organ än kommittén, som i detta fall äro närmare att ombesörja utredningen och vidtaga åtgärder. I kommitténs verksamhet har därför den yttre kolonisationen kommit att framstå på ett sätt, som synes göra den till ett förstahands intresse. Detta är kanske dock en synvilla, beroende på att en kolonisation i utlandet alltid ur den enskildes synvinkel måste te sig som ett större företag och därjämte uppvisar flera obekanta faktorer, som tarva undersökning, än en verksamhet inom landet.

För kommittén är den yttre kolonisation en regulator under tider av nedgående konjunkturer och bristande företagsamhet. Det är icke fråga om att blott och bart uppmuntra emigration. Kommitten har i stället tänkt sig att för svensk räkning skulle genom köp eller arrendering förvärvas lämplig kolonisationsområden för grupper om till exempel 500 a 1,000 kolonister under ledning av var sin kolonisationsdirektör.

Det är i synnerhet två länder, på vilka kommittén har sin uppmärksamhet riktad. Det ena är Canada, det andra är Mexico. Utmed de canadensiska järnvägarna skulle enligt dess tro otvivelaktigt lämpliga områden kunna förvärvas, och det framgår av kommitténs omfattande korrespondens, att man i Canadt icke saknar intresse för dessa planer. Bland annat ha de canadensiska järnvägarna själva visat sig benägna att hjälpa kommittén vid dessa undersökningar.

Vad Mexico beträffar, konstaterar kommittén, att det är svårare att få riktigt grepp om frågan. Vad som är säkert är att om detta land någonsin kunde få lugn och finna någon rätsida på sina finansiella förhållanden, så vore där åtskilligt att uträtta. De mexikanska myndigheternas på sista tiden allt mer stegrande intresse för åtgärder, som kunna leda till landets uppodlade, ge i varje fall enligt kommitténs mening goda löften.

Det kan slutligen också tänkas, att vissa trakter i Sydamerika, till exempel i Argentina, skulle erbjuda möjligheter för svensk bosättning.

Eftersom det här är fråga om en ordnad utflyttning till områden, som befinna sig i svenska händer och alltjämt uppehålla förbindelser med moderlandet, är det enligt kommitténs mening ingen anledning att på nytt vädra argumenten mot emigrationen. Kolonisationen skulle i stället, skriver kommittén, innebära ett nationellt hävdande av den svenska folkstammen och den skulle få betydelse för vår export och import utom den betydelse den finge för förhållandena på arbetsmarknaden här hemma.

Kommittén tror icke heller på spådomen, att man om 12 a 15 år skulle behöva all arbetskraft inom Sverige och kanske mera därtill och hänvisar i detta stycke bland annat till de arbetsbetsbesparande maskinernas oupphörliga landvinningar.

Under major Ahlströms sysslande med dessa planer har han särskilt från svenska affärsmän och industridkare med kännedom om förhållandena i de länder, på vilka kommittén framför allt riktat sina blickar, erhållit åtskilliga vittnesbörd om ställningen. Att dessa länder rymma kolonisationsmöjligheter för svenskar och att man i båda länderna inte saknar intresse för svensk immigration, därom ger denna korrespondens ett ganska bestämt intryck. Men därmed kan man naturligtvis icke låta sig nöja, då man överväger så omfattande företag, som det här är fråga om. Ett av kommitténs förslag går därför ut på att en studiekommission skulle utsändas åtminstone till de båda nämnda länderna. Det är nu en dyrbar historia att låta en kommitt. under en ganska lång tidrymd studera ett lands möjligheter, och frågan är den, varifrån man skall taga pengarna. Kommittén har beräknat kostnaderna för en sex månaders studieresa till 54,000 kronor och bett socialministern att framlägga proposition om ett anslag för ändamålet. Om regeringens ställning är tills vidare intet bekant, även om socialministern skulle hysa intresse för saken, så brukar finansministrarnas intresse för nya utgifter vara rätt svalt. Vad som är visst är, att utan en vederhäftig undersökning på ort och ställe, lär man inte kunna lägga en fast grund.

Vi ha lovat att icke sätta något betyg, och löftet skall hållas. En sak må det emellertid vara tillåtet att framhålla. Sveriges arbetslöshetsfråga är tillräckligt st[illegible], bekymrande för att man icke skall få lov att endast skaka på huvudet åt ett allvarligt försök att anvisa vägar till åstadkommande av en förbättring. Om detta är riktigt, så har man också anledning att hålla kommittén och dess energiske talesman, major Ahlström, räkning för att de röka go konkret utformning åt ett projekt, som i varje fall förtjäna att diskuteras.

MYSTISK STÖLD.

En mystisk stöld har begatts vid Umeå postkontor, där ett större belopp kronoskattemedel försvunnit ur en låst kassaläda.

DÖDSOLYCKA.

En ohygglig dödsolycka inträffade i fredags första veckan vid Långedrags spårvägslinje vid Göteborg, då fiskaren Andersson massakrerades till döds.

NYÅRSNATT

GUDOM, *hög och oupphinnlig*
mitt unga hjärta vill Dig tacka
på denna årets sista dag
för glädje öfversinnlig,
för sorgens luttrande
högmodskrossande slag.

Upproriskt sinne ofta klagat,
när egen vilja blivit stäckt.
Att hjärtats räddning var
i tid bli kraftfullt agadt,
man först förstått, när
hjärtemarken frukter bär.

Gör mig stark att ensam vandra
med hjärta, som förbarmar
sig över last och nöd,
och likväl ej af andra
vänlighet begär
och kärleksfullt ett stöd.

Klang af malmens mäktiga vågor
skall döfva min egen längtan
efter kärlek och ömhet.
Själfförtärande lågor
skall värma eländig hop,
som ännu af kärlek ej vet.

Är, som nalkas, jag höfviskt hälsar
Dig, drottning, med lyfta händer!
Gif att mitt hjärtas slag
bär kärlek, som frälsar,
och skänker mig kärlek
på dödens domedag!

RUNE RUNESON.

Rysslands heliga stad, som bytt popernas böner mot kommunisternas radiotal, men ändå är sig lik som förr.

En saklig skildring av den mycket omdisputerade Sovjet-regimen och den sovjetryska huvudstaden — Moskwa.

Av författaren Frank Torner.

Varje stad har sin fysonomi, sitt inre väsen, sin romantik. I allra högsta grad gäller detta om Moskva, det ryska tsardömets första huvudstad. I snart 800 år har den höjt sina torn och tinnar mot himmelen, än suckande under tartarernas ok, än plågat av Ivan den förskräckliges vilda styre, än leende inför de första Romanovs bysantinska prakt.

Det var medelpunkten i det stora riket och gräns mellan östern och västern, Asien och Europa. Här stod slavofilernas (brödraparen Aksakov och Kireevsky samt Tjaadeov) vagga. Här på "Vorobievy Gory" — Sparvhöjden — svuro den ryska liberalismens grundare och martyrer, Herzen och Ogarev, den heliga eden att på liv och död kämpa mot det ryska enväldsdömet. Här tillkännagav Alexander II sitt beslut att upphäva livegenskapen. Här såg Eugén Onegins skald, Pusjkin, och den store författaren, vetenskapsmannen och anarkistteoretikern Peter Krapotkin för första gången dagens ljus.

Det var också den ortodoxa trons centrum och inspiration. I Sit Petersburg satt synoden — ämbetsmännen, som förvaltade kyrkan på ämbetsmannasätt — men i Moskva fanns patriarken — den grekisk-katolska religionsmystikens personifikation. Här hade den efter marsrevolutionen valde och av bolsjevikerna så förföljde patriarken Tiechon sitt residens, va, dess Kreml och dess "fyrtio gånger fyrtio" kyrkor, så får man heller icke glömma att nämna de stora restaurangerna "Jar", "Heremitage" och "Tiestov", ty här firade den ryska gästfriheten sina stora triumfer.

Det finnes ett gammalt ryskt ordspråk, som säger, att "Stugan är inte vacker för sina väggars skull utan för sina kakors". Och vi kunna i ex tänka på Stefan Oblenskis middag med Ljevin i "Anna Karenina" eller greve Rostovtsevs berömda middagar i "Krig och Fred". Denna gästfrihet finnes ännu kvar, om också de kulinariska finesserna fått vika för ett enklare bord.

I Moskva skapades Stanislavskis konstnärliga teater och här fann Schaljapin sig själv i den av Mammontov grundade och subsiderade operan Vassnetsov, Rimski-Korsakov, Mussorgski, Rachmaninov och Tjaikovski, alla ha de här gripits av inspirationens makt, lyssnat till stadens egna stämningsfyllda melodier, och endast här kommo de till sin rätt. Tjaikovskis 1812-symfoni är från början till klockornas spel i slutet en enda hymn till Moskva.

Moskva var också de "gammaltroendes" stad. Dessa ortodoxa dissidenter levde här i det XIX:e århundradet på samma patriarkaliska sätt som deras förfäder för många hundra år sedan. Dessutom var det de gamla bojarernas och deras arvtagares, den gamla ryska adelns, hemvist. Vid de tyska tvärgatorna Povarskoj, Pretjistenka och Arbat lågo deras hus, minnande om ryska herrgårdar och mestadels mycket gamla. På "Sucharevtorget" såg man vissa dagar kända ryska professorer och vetenskapsmän ströva omkring, sökande efter bokrariteter. Och bokhandlarna på Sucharev- och Smolenskitorgen liksom också köpmännen på den stora köttmarknaden "Ochotni Riad" hade sina gamla seder och bruk. Deras affärer gingo från fader och son, från släktled till släktled. Detta allt bildade det borgerliga och aristokratiska Moskva, fassilen, stadens paradingång, de bättre lottades hemvist. Härifrån, den vackra sidan, spred sig glädjen vida omkring.

Men det fanns också ett annat Moskva, som icke kom i beröring med den borgerliga delen annat än för mörkrets handlingar. Detta andra Moskva, som styrdes efter sina egna, oskrivna lagar, var Chitrovtorget eller "Chitrovska", som folket kallade det. Det var en stad i staden och lika karaktäristiskt för det forna Moskva som dess kyrkor och Kremls koncentriska gator.

Chitrovtorget är ungefär fyra gånger större än Norrmalmstorg i Stockholm. Hygglig folk sökte aldrig sina vägar dit, men stadens avskum fann där en mer eller mindre tryggad tillvaro. Torget omgives på alla sidor av smutsiga, aldrig reparerade hus, som likna gamla militärbaracker. Före marsrevolutionen var det en mötesplats för arbetssökande och arbetsgivare. De arbetslösa samlades i ett stort öppet skjul, där de väntade på att bli lejda för något tillfälligt dagsarbete. Efter klockan 12 blev skjulet tomt och togs nu i besittning av Chitrovtorgets invånare och spekulanter. Torgets okrönte konung dess "Molok", som dagligen krävde blodiga offer, var "Vodka". Dess tempel och altare voro resta i de tre krogar, som av "chitrovsi" benämndes "Transportfängelset", "Sibirien" samt "Katorga" — Straffarbete. Dessa trenne hade genom oskrivna lagar tilldelats monopolrätt och ve den "chitrovsi", som vågade köpa vodka annorstädes eller ännu värre köpa på annat håll och här försälja. Som betalning för vodka mottogs allt möjligt. Det var en vanlig företeelse, att kunden klädde av sig mitt på dagen och sålde både sina kläder och sina skodon. Till ersättning fick han bastskor och trasor men också möjlighet att berusa sig och livnära sig några dagar.

Utställningen i Örebro 1928.

Konung Gustaf väntas förrätta invigningen den 21 juni.

I Örebro, en av de mest centralt belägna och lättast uppnåeliga städerna i Mellansverige, kommer till sommaren att anordnas en utställning, som är väl värd att uppmärksammas ur såväl turistisk som affärsmannasynpunkt. Utställningen avser att giva en exposé av industriens och jordbrukets ståndpunkt i den rika och bördiga kulturbygd, för vilken Örebro är knutpunkten och som av gammalt skänkts det betecknande namnet "Sveriges hjärta". Här skola utställas de alster, vilka äro karaktäristiska för örebro län och vilka lika mycket äro att söka inom storindustri och lantbruk som i en av århundradens kultur präglad hemslöjd och hantverkskonst.

Det nutida örebro är i industriellt avseende främst känt för sin betydande skotillverkning, vilken till stor del fyller hela landets behov samt varav dessutom åtskilligt exporteras. Vid utställningen kommer denna miljonindustri att åskådligt och instruktivt företrädas vid sidan av örebro läns övriga stora industrier bland dem främst de världsberömda Boforsverken, vilkas vapentillverkning når sagt över hela jorden. Bergslagens tusenåriga järnindustri och bruksdrift blir likaså företrädd och för övrigt all annan industri inom det område utställningen omfattar. I samband med utställningen anordnas även ett stort lantbruksmöte, vid vilket en överskådlig bild lämnas av den höga ståndpunkt modernäringen genom allt mera intensivt uppdriven kultur intager inom landet. Betydande blir dessutom avdelningen för hemslöjd, vars färgstarka och utomordentligt vackra alster säkerligen nu som tidigare komma att tillvinna sig beundran, såväl som den avdelning, vilken inrymmer prov på det på gamla traditioner byggande hantverkets ståndpunkt.

Av särskilt intresse blir säkerligen den vetenskapligt ordnade utställning, som avser att belysa länets förnäma bonde-, bergsmanna- och herrgårskultur, och för vilken ett flertal vetenskapsmän bedrivit årslångt arbete. Även bildande konst, musik och sång komma att vid utställningen rikligt representeras. Härför borgar ej minst utställningens hedersordförande, konstnären och närikehertigen prins Eugén. Ordföande i utställningsbestyrelsen är landshövding Elmquist.

Redan den stad, där denna utställning anordnas, är i och för sig en sevärdhet. Många av de betydelsefullaste händelserna i Sveriges historia äro knutna till staden samt till det från grå forntid stammande gamla slottet, vilket längre tillbaka än historien når rest sin väldiga murmassa över klippholmen i strömmen. Sitt ursprung har det ända från de gamla landskapskungarnas tid, och sedan har snart sagt varje tidevarv bidragit till det märkliga byggnadsverkets utveckling. Här har bott och härskat i sitt lysande hov konung Magnus Smek och hans gemål, folkvisornas drottning Blanka av Namur, vars hovmästarinna var den stränga fru Birgitta, sierskan och helgonet. Inom dess murar har frihetshjälten Engelbrekt varit slottshövitsman, och härifrån var det han drog ut på den färd, som slöt med det dödande hugget utanför Göksholms medeltidsslott, även det en sevärdhet i omedelbar närhet av Örebro. Senare sutto å Örebro slott som länets och rikets herrar de mäktiga Sturarna, landets yppersta stormansätt. Här ha ock residerat gamle kung Gösta som hans son, den stränge kung Karl, och sonsonen, Gustaf II Adolf, som i slottets märkliga rikssal svor sin fader trohetsed på kungens blottade svärd. Här var det ock som Karl XIV Johan avlade trohetsed inför Karl XIII efter att förut av den i Örebro samlade riksdagen ha valts till Sveriges tronföljare.

Århundrade efter århundrade har sålunda Örebro slott varit förbundet med Sveriges historia. Numera är slottet Örebro läns administrativa centrum samt residens för landshövdingen. I slottet har också Örebro läns museum sina ytterligt dyrbara samlingar inrymda. Flera av föremålen äro fullständigt unika, exempelvis Christinas ädelstensinlagda juvelskrin, en klenod som ett världsmuséum vore stolt över.

Också i övrigt har Örebro flera sevärdheter att bjuda på, bland annat den från 1200-talet stammande Nikolaikyrkan, i vars kor Engelbrekt ligger begraven och utanför vars murar hans kolossalstaty är rest. Omedelbart intill kyrkan ligger även det gamla läroverkshus, som efterträdde klosterskolan och vilket ursprungligen varit en medeltida gillesbyggnad.

Örebro är som synes väl värt ett besök både med hänsyn till sin rikedom på gamla minnen som till sin utveckling av i dag. En särskild dragkraft bör 1928 års utställning bliva och väl värd att uppmärksammas av envar, som vill lära känna gammal svensk kultur och dess ställning såväl fordom som i nutiden.

Industri- och hantverksutställningen i Örebro 1928 hålles öppen den 21 juni—28 juli. Lantbruksmötet pågår under fyra dagar, nämligen 21—24 juni. Flera stora möten och kongresser komma att hållas i samband med utställningen, vilken allaredan tilldragit stort intresse.

En avdelning vid utställningen av alldeles särskilt intresse blir den, som anordnas av den stora heminrednings- och hembyggdsorganisationen Bygge och Bo och som blir dess första utställning i landsorten. Tidigare har Bygge och Bo inom landet endast haft utställningar i Stockholm, vilka blivit enastående succéser och tillvunnit sig oerhört intresse genom sina många nya uppslag och idéer. En utställning i Hälsingfors, Finland, blev likaså en överväldigande framgång, och inom Norge och Danmark har det svenska Bygge och Bo tillvunnit sig stort intresse och lockat till efterföljd. Från Amerika har organisationen upprepade gånger haft anbud att utställa. Det är som synes alltså högkvalificerad attraktion, som örebroutställningen härmed har att ytterligare till alla andra bjuda besökarna. Vid öppnandet hoppas man att få räkna besök av konungen, som från den kungliga tribunen förklarar utställningen invigd, ävensom av kronprins Gustaf Adolf och prins Eugén, hertig av Närike, det landskap inom vilket utställningen är förlagd. Hertigen av Närike är för övrigt utställningens hedersordförande samt har allaredan visat sitt livliga intresse för arbetet och för att resultatet av detsamma skall bliva så lyckat som möjligt. Som den berömde konstnär prinsen är, garanterar hans deltagande i utställningsarbetet att de kulturella och konstnärliga intressena fullt ut komma att tillvaratagas.

För dem, som ej kunde bestå sig med krogens mat, såldes mat på torget på små improviserade bord. Här kunde man få fricassé på kött eller rättare något, som en gång varit kött, stuvad potatis, djurinälvor etc. Men mest eftersökt var en buljong, som alltid såldes het, ty när den kallnat, stank den så fruktansvärt, att till och med "chitrovsi" vände bort sina näsor. "Buljonfens" ingredienser uppsamlades ur avfallstunnorna på restauranger. Detta arbete, som var mycket eftersökt utfördes av försäljerskor, huvudsakligen gamla gummor, vilka börjat sitt liv på Chitrovtorget som "lånebarn" åt tiggerskor. Efter att ha varit prostituerade och dylikt i sina "bästa dagar" stodo de nu vid livets afton säljande ovannämnda delikatesser till sina bättre lottade bröder och systrar.

Emellertid hade torget liksom varje samhälle sina aristokrater. Och knappast i Indien är skillnaden större mellan braminer och parier än den var mellan olika kategorier av chitrovsi.

"Transportfängelser" samlades mest "pöbeln", hemlösa tiggare och mänglare, i "Sibirien" medelklassen: tjuvar och grosshandlare i tjuvgods. Aristokraternas medelpunkt var "Katorga". Här träffades inbrottstjuvar, förrymda straffångar och mördare, och här uppehöllo sig de största sutenörerna och de dyraste glädjeflickorna.

Det fanns i husen omkring också en "anständig" befolkning, på vilken de andra sågo med förakt. Här sysselsatte sig alla slags degenerade individer med skrädderi och renskrivningsarbete samt "tillverkning" av falska pass, certifikat och dokument. Skräddarna, som kallades för "kräftor", emedan de aldrig kröpo ur sina gömmen, hade på sin lott att förvandla tjuvgods till andra oigenkännbara varor. En päls förvandlades till pälsmössor, kavajer till vanliga mössor, överrockar till västar och så vidare. Det säger sig självt att de omkring-

(Forts. å sid. 3.)